

SE MAR ASIMILIRAMO?

Izidi parlamentarnih in evropskih volitev nas Slovencev gotovo niso razveselili. Potrdili so splošen trend italijanskih volilcev v zadnjih časih, in sicer zasuk na desno. Mnogi izmed nas pa so ostali dobesedno zaprepaščeni, ko je prišlo na dan, da utegnejo biti na krajevni ravni mnogi glasovi za Forza Italia, Nacionalno zavezništvo in Severno ligo – torej za desničarski blok – slovenski.

Smo Slovenci glasovali za italijansko desnico? Mnoge ocene volilnih rezultatov v bistvu potrjujejo, da se tudi številni člani naše narodnostne skupnosti navdušujejo za t.i. "pol svoboščin". Pomeni to kaj drugega kot neusmiljeno dejstvo, da se naša manjšina tiho, a nezadržno asimilira? Je prisotnost na naši šoli – torej v ustanovi, ki bi morala v prvi vrsti skrbeti za negovanje naše narodne zavesti – profesorja, ki je vpisan v italijansko neofašistično stranko, samo osamljen primer ali pa vrh ledene gore, ki pod površjem skriva stvari, ki bi jutri utegnile nevarno priti na dan in nas zelo neprijetno presenetiti?

Ni dovolj, da se s tem problemom spopadejo samo politiki ob suhoparnem ugotavljanju volilnih rezultatov. To je problem nas vseh. Nam je mar vseeno, ali bodo v naših šolah ter v kulturnih in športnih društvih na odgovornih mestih ljudje, ki so – slovenski narodnosti navkljub – do slovenstva mlačni ali celo nasprotni? Problem zato ni samo političen, ampak se dotika vseh področij, na katerih se udelejujejo naši ljudje, od kulture pa do športa in gospodarstva. Najti je treba primerno globalno strategijo, ki bi odpravila ali vsaj omejila žalosten pojav asimilacije, seveda če nismo že prišli do tega, da je vsak odpor proti nezadržni poplavi italijanskih medijev, dobršnemu delu katerih omogoča delovanje sedanji predsednik italijanske desničarske vlade, že vnaprej obsojen na neuspeh.

Ivan Žerjal

KLUB

Ureja Jadranka Cergol

Mesec maj v Slovenskem kulturnem klubu

Ob priliki tretjega Festivala slovenske popevke smo tudi v Klubu posvetili večer tej pobudi in smo med nas povabili Sergeja Verča, ki nam je predvajal posnetke o preteklih festivalih. Teden dni kasneje pa je bil na sporedu večer, »kam pa zdaj?« Žal pa ni bilo predstavnikov nižjih šol, ki so prav v tistih dneh bili na maturantskem izletu, zato se je večer odvijal le v krogu univerzitetnih študentov in višješolcev. Dijaki višjih srednjih šol so tako lahko spoznali različne smeri univerzitetnega študija. Zadnja dva večera pa sta bila posvečena bolj zabavi kot kulturi; v soboto, 24. maja, je bil namreč na vrsti zabaven kviz. Prisotni smo se razdelili v pet skupin, glede na pripadnost šoli, ki jo obiskujemo. Nato smo izbrali temo in zahtevnostno stopnjo vprašanj. Pri kvizu so se na prvo mesto uvrstili univerzitetni študentje iz prve skupine.

Teden dni kasneje pa se je naša sezona zaključila z izletom, ki smo ga organizirali z italijansko skupino FARIT, ki je po svojem delovanju zelo podobna SKK, usmerjena pa je bolj v rekreacijsko delovanje kot v kulturno. Izlet se je odvijal v obliki igre in zabave v okolici Mačkolj, saj smo ta večer zaključili tudi na tradicionalnem Prazniku češenj.

Naslovnica posebne številke RASTI, ki so jo sodelavci posvetili v celoti opisu organizacij in dejavnosti, ki se odvija na osrednjem sedežu Slovenske prosvete v Donizettijevi ulici v Trstu.

Iz uredništva

Pred dvema letoma smo začeli v Rasti objavljati maturitetne referate naših višješolcev; s tem smo želeli, zakaj ne, spodbuditi raziskovalno žilico dijakov, istočasno pa nam je uspelo, da smo primerno proslavili stoto obletnico rojstva skladatelja Marija Kogoja in Podelitev Prešernove nagrade pisatelju Borisu Pahorju. Letos pa smo se odločili, da ob obletnici koncentracijskega taborišča Rižarna objavimo referat "Arbeit macht frei" **Matjaža Rustje**. Prvi del raziskave, ki je natančneje obravnaval Rižarno, smo lahko prebrali v prejšnjih številkah Rasti, sledil pa bo še drugi del, ki bo posvečen Golemu otoku. Tematika je nedvomno aktualna, še posebej letos, ko skoraj vsak mesec praznujemo okrogle obletnice povezane z dogajanjem v drugi svetovni vojni, poleg tega pa smo dnevno priče trpljenju in zločinom, za katere smo mislili, da bodo ostali zapisani le še v zgodovinskih knjigah.

z Matjažem, ki je letos prvič redno sodeloval z našo revijo, smo se pogovorili o njegovem razvejanem delovanju.

"Doma sem s Kontovela, točneje z Dlanje vasi. Lani sem maturiral na tržaškem klasičnem liceju, letos pa sledim lekcijam zgodovine na naši univerzi. Drugače pa sem kar zaposlen drugje: omenil bi delovanje v zamejski skavtski organizaciji (začelo se je za hec, sedaj pa moram trdo garati in mi to vzame kar precej časa) in dolgoletno obiskovanje Slovenskega kulturnega kluba (izvolili so me za arhivarja). Obe dejavnosti sta mi zelo všeč, ker se pri obeh prepletata veselje in prijateljski duh, obenem pa resnejše in bolj globoke stvari, ki pripomorejo h gradnji človekove osebnosti. Omenil bi tudi dolgoletno delovanje pri amaterskem odru Jaka Štoka s Proseka in Kontovela. Letos teče že deveto leto, odkar sem prvič stopil na odrske deske in to še mislim nadaljevati. Sem tudi član gledališke skupine SKK. Gledališče mi je zelo všeč in mi daje veliko zadoščenja. Poleg tega pa zelo rad zahajam v gore, kadar mi je to mogoče: to ljubezen do gorskega sveta so mi verjetno vbrizgali skavti, saj sem prav z njimi začel redno zahajati v zemeljski raj."

Z Matjažem, ki je letos prvič redno sodeloval z našo revijo, smo se pogovorili o njegovem razvejanem delovanju.

"Doma sem s Kontovela, točneje z Dlanje vasi. Lani sem maturiral na tržaškem klasičnem liceju, letos pa sledim lekcijam zgodovine na naši univerzi. Drugače pa sem kar zaposlen drugje: omenil bi delovanje v zamejski skavtski organizaciji (začelo se je za hec, sedaj pa moram trdo garati in mi to vzame kar precej časa) in dolgoletno obiskovanje Slovenskega kulturnega kluba (izvolili so me za arhivarja). Obe dejavnosti sta mi zelo všeč, ker se pri obeh prepletata veselje in prijateljski duh, obenem pa resnejše in bolj globoke stvari, ki pripomorejo h gradnji človekove osebnosti. Omenil bi tudi dolgoletno delovanje pri amaterskem odru Jaka Štoka s Proseka in Kontovela. Letos teče že deveto leto, odkar sem prvič stopil na odrske deske in to še mislim nadaljevati. Sem tudi član gledališke skupine SKK. Gledališče mi je zelo všeč in mi daje veliko zadoščenja. Poleg tega pa zelo rad zahajam v gore, kadar mi je to mogoče: to ljubezen do gorskega sveta so mi verjetno vbrizgali skavti, saj sem prav z njimi začel redno zahajati v zemeljski raj."

Študij zgodovine naj bi nudil tudi ključ za razumevanje sedanjosti. Kaj meniš o določenih dogodkih in pojavih, ob katerih se mora človek in zamejec nujno zamisliti?

"Preprosto sem o teh stvareh zaskrbljen. Italijanski volilni izidi, nemoč svetovnih in evropskih organizacij v kriznih žariščih sveta (BiH, Ruanda) ne morejo pustiti v človeku dobrega vtisa in pozitivnega upanja na prihodnost. Po naravi pa sem optimist in zato mislim, da bo vse steklo v najlepšem redu."

Hvala za pogovor.

RAST, mladinska priloga Mladike. Pripravlja uredniški odbor mladih.

Pri tej številki so sodelovali: Ivan Žerjal, Jadranka Cergol, Neva in Andrej Zaghet, Peter Regent, Breda Susič, Nadja Roncelli, Matejka Grgič, Katarina Fischer, Matjaž Rustja in Vida Valenčič.

Trst, junij 1994

Tisk Graphart

Drevored G. D'Annunzio 27/E, Tel.040/772151

LITERATURA

Ureja Katarina Fischer

Peter Regent

NI...

Ni viharja tako jeznega,
ni gore tako visoke,
ni morja tako globokega,
ni neba tako prostornega,
ni noči tako temne,
ni pošasti tako strašne
in ni osebe
in ni strahu
in ni moči
in ni besede ...

...

in ni ničesar,
kar moglo mi preprečiti bi,
ljubiti te!

PRAZNI VEČERI

Nekdo se preganja v meni nocoj.
Morda sanjari - sanjari o letu
svobodnih ptic,
o svetlem večernem nebu.
In večerno nebo brez svetlih
zvezd
si predstavljaš to, kako pusto bi bilo.
Kakor večeri brez tebe,
brez tebe, dekle moje,
so !!!

NOČ

Noč.
Noč.
Noč.
Samo noč.
Samo noč.
Povsod je to noč
noč.
Tudi v meni je noč
noč.

In zadostovala bi mi le ena tvoja
beseda,
le en tvoj nasmeh ...
in vse bi bilo lažje
in vse bi bilo lepše ...
tudi tale noč.

Mladi uspešni kantavtor Aljoša Saksida

Najprej bi se ti rada zahvalila, da si se odzval povabilu Rasti, čeprav imaš veliko obveznosti. S teboj bi se rada pogovarjala o Festivalu slovenske popevke, ki je maja doživel res lep uspeh; ti si se takrat, skupaj z dvema prijateljema, proslavil kot eden protagonistov. Bi nam povedal, kako je prišlo do tega, da si se vpisal na Festival, ter še kako je nastal trio zmagovalcev?

V Primorskem dnevniku sem lani jeseni bral o natečaju za Festival in poslal eno pesem; ker je do končnega roka dospelo premalo skladb, so organizatorji sklenili, da podaljšajo rok vpisnin do decembra. Tedaj mi je prijatelj Mitja Pernarčič predstavil Fabrizia Polojaca, ki piše dobra besedila: res smo dopolnili in uglasbili dve popevki ter ju poslali na natečaj. Tako sem se jaz sam predstavil s skladbo "LJUBEZEN je pot do mojega srca", v skupini pa s popevkama "Bus blues" in "Luna ni sama".

Žirija in občinstvo sta nagradili Bus blues.

So organizatorji postavili določene pogoje?

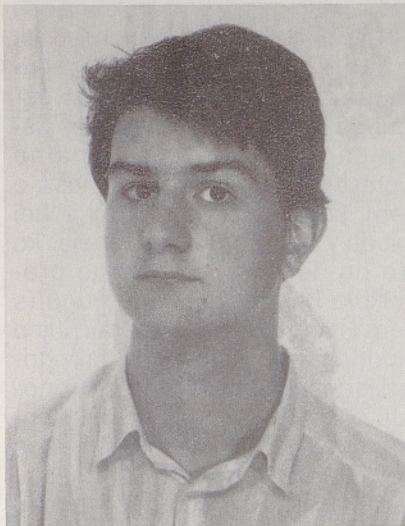
Ja, avtorji so lahko poslali le besedilo, melodično linijo (kar poje pevec) ter harmonijo. Vse ostalo je bilo v rokah organizatorjev. Po pravici povedano je avtor lahko tudi predlagal ime pevca, ki se mu je zdel najprimernejši, vendar se mi te možnosti nismo poslužili.

Šele med Festivalom ste lahko slišali končno verzijo vaših pesmi: ste bili zadovoljni z aranžmaji in pevci?

Ja, še kar; no, "Luna ni sama" ni izzvenela ravno tako, kot smo si jo mi zamišljali, vendar je bila vseeno v redu. Pevci pa so mi bili prav všeč, posebno Marta Fabris.

Upajmo, da bodo Festival priredili tudi naslednje leto: v tem primeru bi se znova vpisal? Bi tudi kaj spreminil v organizaciji?

Rad bi, da bi avtorji igrali večjo vlogo, posebno pa, da bi sodelovali z aranžerjem: lepo bi bilo, da bi z njim imeli vsaj eno srečanje. Letos je žal tudi orkester bil odločno premočen, tonska kvaliteta petja pa nizka (nekaterih pevcev ni bilo dobro slišati).

Če bi se še vpisal? Pa še kako! Po taki zmagi res ne morem spati na lovorikah, kajne (smeh)? Vsekakor bi rad poudaril, da bi se moralo več slovenskih organizacij zanimati za Festival, sponzorji; KD Barkovlje je požrtvovalno sledilo nastajanju tekmovanja, njim prav res vsa čast, vendar eno samo društvo je premalo in ne more biti kos vsemu.

Kakšni so glasbeni okusi kantavtorja Saksida?

Rad poslušam popevke, vendar nimam posebnih okusov na tem po-

dročju; sledim raznim zvrstem, kar je bilo mogoče vidno že pri uglasbitvi popevk na Festivalu: blues, swing, lento, latinsko ameriški ritem (ta je spadal k skladbi, ki je niso sprejeli na tekmovanje). Če pa poizveduješ za zvrsti, ki so mi še najbolj pri srcu, no, to so gotovo jazz (Pat Metheny, Dave Grusin – večkratni avtor filmskih glasbenih kulis), rock itd. Obožujem kitariste, saj se mi zdijo zanimivejši kot povprečne rock glasbe: v glavnem so to osebe s klasično izobrazbo, na primer Joe Satriani.

Vem, sicer, da se 'poklicno' ne ukvarjaš z glasbo...

Hm, do lani sem se, saj sem študiral klavir na šoli Glasbene Matice "Marij Kogoj", kasneje pa sem to opustil. Na univerzi pa že tretje leto študiram kemijsko inženirstvo.

Hudobno vprašanje: katero pot bi najraje zbral v življenju, glasbo ali inženirstvo?

Brez dvoma glasbo, če bi se le dalo živeti od tega; tako pa si gradim sončno prihodnost na inženirstvu. (smeh)

Hvala za pogovor in nasvidenje na prihodnjem Festivalu.

N.Z.

Nastopajoči na letošnjem Festivalu tržaške popevke v Kulturnem domu v Trstu.

Jeseni 4. Draga mladih

V teh dneh se vsakdo izmed nas odloča, kje in kako bo preživel svoje poletne počitnice. Nekateri bodo šli na morje, drugi v hribe, za skavte je obvezen poletni tabor, marsikdo bo poletje izkoristil za učenje tujega jezika ali za potovanje v kako evropsko deželo. No, pri vseh teh načrtih pa bi vas mi radi opozorili, da ne smete pozabiti na veliko tridnevno srečanje med mladimi Slovenci iz zamejstva, zdomstva in matic, ki se bo letos – tik pred študijskimi dnevi Draga – odvijalo že četrtič. Draga mladih ni samo priložnost za intelektualno in duhovno obogatitev udeležencev, pač pa tudi za navezovanje novih prijateljstev, za družabnost in zabavo. Program je namreč pripravljen tako, da vsebuje tri predavanja ali okrogle mize o tematiki, ki jo organizatorji določijo, obenem pa tudi kulturni in družabni program ter krajši izlet.

Tudi letos se bo Draga mladih odvijala v parku Finžgarjevega doma oz. Marijanišča na Opčinah pri Trstu, in sicer od 1. septembra popoldne do 3. septembra opoldne.

Organizatorji vsako leto priporočajo, naj se udeleženci že prej prijavijo na Drago mladih, tako da izpolnijo prijavnico (prijavnico objavljamo tudi v Rasti). To prihrani organizatorjem veliko težav pri pripravah, obenem pa nudi prijavitelji osebi nekatere prednosti. Na prireditvi lahko namreč prijavitelji dobijo tudi vse obroke hrane po nižji ceni; nujna pa je prijava za tiste, ki bi radi v Dragi tudi prespali. Poleg teh praktičnih prednosti pa nudi prijava udeležencu tudi več možnosti, da se v skupino vključi in da z novimi prijatelji preživi kar največ časa.

Tematiko letošnjega srečanja smo na kratko že predstavili v prejšnji številki Rasti. Vendar je prav, da se še za trenutek ustavimo ob njej, da jo bolje osvetlimo. "Mladi in delovni svet" bo obenem zelo praktična ter koristna in pa

tudi aktualna tematika. Predavanja in okrogle mize bodo namreč tako pripravljene, da bomo lahko na njih slišali praktične nasvete in navodila o tem, kako se moramo mladi pripraviti na vstop v delovni svet, odprli pa bomo tudi nekatera splošnejša politična in socialna vprašanja, npr. o brezposelnosti, o tem, kako se bomo morali mladi gibati v novi Evropi brez meja, ko se bo delovna sila prosto premikala iz ene države v drugo (s tem v zvezi se bomo morali nujno spoprijeti s problemom tujih priseljencev, rasizma in nestrpnosti...), pogledali bomo v bodočnost in skušali razumeti, kateri bodo novi trendi v ekonomskem svetu, itd. Seznanili se bomo tudi s tem, katere so razlike pri zaposlovanju mladih v Italiji, v Sloveniji, v Avstriji in drugje v Evropi.

Člani Združenja katoliških študentov iz Ljubljane, ki so letos glavni organizatorji Drage mladih (organizacijo sprejmejo namreč iz-

menično organizacije iz različnih pokrajin), bodo skušali tematiko zastaviti tako, da bo koristna in privlačna za vse: tako za tiste, ki še študirajo na višjih šolah in ki bi zato radi vedeli, na katero fakulteto se jim splača ciljati, zato da bo potem več delovnih možnosti, bodisi za študente z univerz, ki morajo že začeti misliti na to, kako se bodo spopadli z iskanjem dela, zanimivo bo pa tudi za tiste, ki so se nekam že usmerili ali ki so že zaposelni, bi pa radi kaj več vedeli o tem, kako se na tem področju premikajo stvari pri nas in v Evropi.

Točen program z naslovi predavanj in z imeni predavateljev ni še popolnoma definiran, v prihodnji številki Rasti pa ga bomo gotovo objavili. Informacije o Dragi mladih pa boste lahko našli tudi v drugem slovenskem dnevem in periodičnem tisku.

Breda Susič

PRIJAVNICA ZA 4. DRAGO MLADIH

(Park Finžgarjevega doma, oz. Marijanišča na Opčinah, 1., 2. in 3. sept. 1994)

IME

PRIIMEK

NASLOV

TELEFONSKA ŠTEVILKA

UDELEŽIL SE BOM CELOTNEGA PROGRAMA

(obkrožite svoj odgovor): DA NE NE VEM

Kdor se prijavi, ima avtomatično rezervirano mesto za prenočevanje, za izlet in za hrano. Za te usluge je organizator letos določil prispevek 3000 SIT. Po možnosti naj udeleženec prispevek plača ob vpisu. Če se iz kateregakoli razloga premisli in se Drage mladih ne namerava več udeležiti, naj to nemudoma javi organizatorjem (vsaj do vključno 29. 8.). S seboj naj udeleženec prinese spalno vrečo.

Prijavnico pošljite na enega naslednjih naslovov: MOSP, ul. Donizetti, 3, 34100 – Trst, Italija

ZKŠ, Jurčičev trg, 2 61000 – Ljubljana, tel. št.: 61/211136

ZKŠ AMOS, Koroška cesta, 1, 62000 – Maribor, tel. št./fax: 62/24790

TEDNI DUHOVNOSTI - POLETJE 1994

Poletje in počitnice so že med nami in tudi letos se mladim ponuja možnost preživeti nekaj dni v znamenju duhovnosti; tu je označenih le nekaj podob:

POLETNI TEDNI V TAIZEJU

Program je zasnovan tako, da lahko vsi udeleženci pridejo do konkretne izkušnje sprave in zaupanja, ki je eno od osrednjih poslanstev Taizeja. Taizejska duhovnost odpira ključne teme sodobne civilizacije: strpnost, mir, človekove pravice, solidarnost, pravična delitev dobrin. Zelo pomembna je izmenjava izkušenj pri prizadevanju za prej omenjena vprašanja. Udeleženci medcelinskih srečanj se obogatijo tudi s spoznavanjem delovanja mladih v drugih deželah, z odkrivanjem bogastva drugih kultur in si pridobijo občutek za sodelovanje.

Sestavljenih bo 7 skupin, vsaka bo v Taizeju 9 dni; odhod prve skupine bo 9. julija, prihod pa 18. julija; odhod zadnje (sedme) skupine bo 20. avgusta, prihod v Slovenijo pa 29. avgusta. Za vsako skupino bo predhodna priprava v prostorih SKAM ob 10.00. Priprava je obvezna; za prvo skupino bo v soboto, 2. julija in naprej v tedenskem ritmu.

Prijave: SKAM, Jurčičev trg 2, Ljubljana; tel. 061/223864; 1263071.

TEDNI DUHOVNOSTI V LOGARSKI DOLINI

1. teden od 10. do 17. julija
2. teden od 17. do 24. julija
3. teden od 24. do 31. julija za študente in izobražence – vodi Vinko Kobal.

Posebej za duhovnike, redovnike in redovnice ter laike, ki vodijo tedne duhovnosti.

Tridnevne duhovne vaje gibanja POT za vsebinsko in metodološko pripravo bodo prav tako v Logarski dolini od 19. junija zvečer do 22. junija popoldne. Začetek ob 19h in zaključek v sredo s kosilom.

Prijave Štefka Logar, tel.: 063/846086, Logarska dolina, Solčava 63335.

TEDNI DUHOVNOSTI V STIČNI

1. teden od 17. do 24. julija-vodi Franc Dular
2. teden od 24. do 31. julija-vodi Franc Dular

Prijave: FRANC DULAR, Trnje 23, 64228, Železniki, tel.: 064/66387.

Nadja Roncelli

Psihozanimivosti

Čas izpitov. Napetost in strah se stopnjujeta, vendar študentje uporabljamo različne strategije, da bi obvladovali to zelo neprijetno stanje.

Velikokrat sem imel možnost opazovati obnašanje svojih "kolegov" na Univerzi tik pred izpiti in mislim, da bi jih lahko zelo preprosto razdelil na tri velike skupine.

V prvo skupino spadajo osebe, ki so zelo črnoglede: stalno se pritožujejo, da imajo celo vrsto težav in da se bo njihov izpit gotovo ponesrečil.

Drugi kandidati skušajo zdramatizirati čakanje na izpit s tem, da v skupini obujajo vesele čase, ko so se sončili in ko so se s prijatelji zvečer zabavali v disku, ali pa, da govorijo o načrtih za letošnje poletje.

Nazadnje bi omenil še osebe, ki se pred izpitom nočejo družiti z nobenim, saj tiho in zbrano mislijo na snov in ponavljajo v glavnih obrisih najvažnejše argumente.

Rad bi napisal nekaj osebnih misli o osebah, ki tvorijo prvo skupino. Njihovo obnašanje je zelo pogosto in običajno, ne smemo pa verjeti, da se

bo njihov nastop gotovo ponesrečil; to se lahko zgodi seveda, vendar je pogostejši uspeh: kajti pa, da se je celo znebijo. Ko te osebe ponavljajo, da se bodo morale še enkrat vpisati na seznam kandidatov za isti izpit, se gotovo ne lažejo, ker verjamejo lastnim besedam; ne mislijo pa, da je tole njihovo obnašanje tudi strategija za dosežek uspeha (nanašam se predvsem na kandidate, ki so se temeljito pripravili na izpit; pri nekaterih drugih osebah – vedno v okviru iste skupine – pa se lahko izkaže predvsem spretnost v izvajanju: če so predelale le del celotnega programa, skušajo med izpitom priklicati profesorjevo pozornost na tiste argumente, ki so jih asimilirali).

Ne smemo pa pozabiti, da njihovo tamenje pred izpitom povzroča velik odpor pri drugih kolegih, ker je zelo mučno in dolgočasno. Zato so osebe iz prve skupine zelo pogosto osamljene in ignorirane.

Ne bodimo taki!

Andrej Zaghet

"Tonček - nekaj se je pokvarilo!"

Foto Vlastja

Matejka Grgič

Deček z vžigalniki

(prosto po Andersenu)

Louis je kraljeval na ozki ulici. Tam se je v jutranjih urah kar trlo ljudi. Ozka ulica, tako je imel vendarle več možnosti, da koga ujame. Ozka ulica, nihče ni mogel mimo njega, ne da bi se zazrl, morda res samo za trenutek, v torbice, denarnice, šale, vžigalnike in kasete, ki jih je ponujal Alžirec.

Črni Louis je prihajal na ozko ulico v središču mesta zjutraj, še ob zori. Najprej je razgrnil pisano deko, ki je s svojimi živimi barvami privabljal kupce. Nato je na desno razvrstil torbice. Zadaj večje, spredaj manjše, da so lahko mimoidoči z enim pogledom zaobjeli prav vse. Na levi polovici deke so v ravnih vrstah na kupca čakale denarnice, ženske, moške in otroške. Med denarnice in torbice pa je Louis postavil vžigalnike in poleg njih kasete. Od ranih jutranjih ur do poznega večera je vabil meščane k nakupu. "Hej, bela!" je ustavljal dekleta, študentke, ki so hodile v knjižnico. "Signore, grande signore..." je kričal za poslovneži v temnih plaščih in usnjenih aktovkah. "Signora, madamme!" je nagovarjal gospe, ki so zahajale v frizerski salon.

Ko sem ga nekega dne opazovala med njegovimi opravki, sem prišla do zaključka, da je mladi Alžirec iz zostrenim čutom za vse, kar je dišalo po kupcijah, uspešno nadomestil pomanjkljivo izobrazbo. Govoril je sicer francoško, vendar mu je bil ta jezik na ozki tržaški ulici kaj malo v pomoč. Z neverjetno naglico, ki jo je spodbudila nuja, se je naučil nekaj besed italijanščine. Prav tako se je kmalu znašel z računanjem v italijanskih lirah, da bi ga kdo ne potegnil za nos.

Ko je Louis stopal gor in dol po tržaški ulici in razkazoval svoje bogastvo, je bil videti kot ponosen črn medved, ki pleše pod taktiriko gospodarja. Ubogi medo, tako sem si rekla, ko mi je ponudil vžigalnik. Ubogi medo, ki ne ve, da pleše ritem gospodarja. Ubogi medo, ko bi bil ostal v gozdu!

Takole je pravil Louis vsakomur, ki ga je hotel poslušati: "Io non nero, io Algeria, solo scuro. Voi non capite, io solo scuro. E se io fosse bianco, sì, io fosse francese, perchè bianchi in Algeria tutti francese." Tako je oni dan govoril starki, ki je za 10.000 lir kupila pri njem denarnico in ga vprašala, od kod da je. Louis je široko odprl oči in raztegnil usta v bel nasmeh. V enem samem dnevu – kakšna sreča! – je prodal kar tri denarnice. Bil je vesel kot medved, ki mu dajo po nastopu med. Vesel je bil. Pa saj ni vedel – ali pa se le v trenutku ni več spomnil –, da medveda vodi gospodar.

Vsak večer se je vračal medo v svojo kletko – pločevinasti brlog. Na robu mesta, tam kjer se vali iz dimnikov tovarn dim, si je s tovariši postavil novi dom. Bili so štirje: Alžirec, Etijopec, Ganec, Senegalec. Štirje v pločevinki – zapuščeni prikolici. Štirje mladi fantje (kaj se ve? morda pa še otroci), ki so verovali v prihodnost. Zaenkrat pa so plesali, kot jih je vodil gospodar? Kdo ve, ali so se razzumeli. Eden je govoril angleško, drugi francosko, le Ganec, ki je bil zdravnik, je znal oboje, Senegalec pa je vedno le nekaj mrmral.

Louis je rad govoril, da je prišel v Trst z vlakom. Iz Milana. Tam, tako je pravi, je dobro zaslužil. "Ma dovevo fugi". Le zakaj, Bog vedi, se je spraševala starka, ki se je vsak dan ustavila pri njem in kupila, ko je šla po pokojnino vsaj vžigalnik, pa čeprav sama ni kadila. Perchè dovevo fugi? Perchè io vu – cumprà!" Starka krene dalje. Le kaj pomeni vu cumprà? Bo že vprašala vnuke!

Louis je prišel v Milan spomladi in v Trst avgusta. Prav nič ni vedel, da tu piha burja, in da ko ni burje, tedaj je megla. V copatah mu je bilo že jeseni mraz, pa je stlačil vanje časopis. Decembra ga je zeblo po vsem telesu in burja mu je odnašala denarnice, torbice in vžigalnike. Potem se je domislil, da bi lahko napolnil svoje copate s starim časopisom. Tako mu torbice nič več ne bodo uhajale! Iz oči pa mu je bilo mogoče brati, o čem je sanjal: oh, ko bi lahko napolnil torbice z denarjem in ne s kamenjem! Kadar so mu kupčije posebno cvetele, je že sanjal, da drži v rokah stotisočak. "Dio sa che colore è centomila lire..." Ker pa stotisočaka ni bilo od nikoder, je vzel v roke škatlo z vžigalniki in hodil še bolj vneto kot prej po ulici od človeka do človeka, da bi prodal čimveč vžigalnikov in zaslužil stotisočaka; da bi ga ne zeblo v prste skozi poletne copate, napolnjene s časopisom.

Prišel je božič. In ker smo ob božiču vsi ljudje dobri v srcu in prijaznejši v besedi, mu nihče ni v teh dneh odvrnil "Torna in Africa, vu cumprà!", ko je Louis po-

nujal pisane vžigalnike. Ne, oh ne! Ob božiču so se ljudje samo nasmehnil in prijazno odklonili. Nekateri so celo voščili "bone feste". Drugi so mu ponujali tisoč lir – naj vzame miloščino, revež. Louis jo je najprej odklanjal, potem pa se je premislil: "Quando avrò cento di mille, andrò in banca per prendere centomila. Sì!" Ko je nekega dne še posebno kruto tulila burja, se je drugače odločil: "No, no centomila! Ciavata!"

Na dan božiča je prišla do njegove prikolice skupina mladih. Ko jih je Louis zagledal, je hotel zbežati in je v obupu kričal: "Ora fuoco loro, brucia rulote, come in Milano, brucia rulote!" Pa mu je neko dekle zakričalo: "Macchè, scemo!" T'abbiamo portato i mandarini e il panettone, da parte di don Mario. Ecco, tieni, vu cumprà!" Louis se je počasi, boječe in nezaupljivo približal božičnim darilom. "Se è bomba?" si je mislil, ko se je nerodno motal okrog nebesno modre škatle, na kateri je z zlatimi črkami pisalo: panettone. Take škatle je že videl, seveda v izložbah! Opogumil se je, vzel škatlo in vabljivo sadeže, stekel proti prikolici in vpil: "Panettone, panettone, cuatro mandarini!" Tistega večera so se v pločevinastem brlogu gostili vsi štirje: Alžirec, Etijopec, Ganec in Senegalec. Kot medvedje, ki ližejo med in še ne vedo, da morajo plesati, kot hoče gospodar.

Tudi na silvestrovo je Louis hodil gor in dol po svoji ulici. Še hitreje kot ponavadi je hodil, ker ga je potegnila za sabo naglica ljudi. Hodil je od človeka do človeka, s pisanimi vžigalniki v roki. Hodil je hitro, hitro kot burja, ki je brila mimo njega. Hodil je mrzlično, da bi premagal mrzlico svojega telesa, da bi ji zbežal. Bilo je že pozno zvečer, ko je nehal hoditi. Ulica je bila sedaj prazna. Skozi redka razsvetljena okna je bilo videti okrašene jelke, slutiti toplino in vonj po pečenki. Louis je začel pospravljati torbice in denarnice. In ko je vse zložil v velik, črn žakelj, se je usedel na pisano deko, kot bi se odločil za zaslužen počitek. Sezul si je čevlje z razbolelih nog, kot bi bilo poletje in ne zima. Potem si je prižgal enega od vžigalnikov, kot bi se naenkrat zavedel, da ni poletje, ampak zima. Kot da bi ga plamenček lahko pogrel.

Rdeči vžigalnik je pogorel do kraja, za njim rumeni in nato zeleni. In ko je pogorel še zadnji vžigalnik, je Louis zaspal.

"...Tako so našli reveža, ki je zmrznil v zadnji noči starega leta. Bil je čisto trd in pred njim je ležal sveženj pogorelih vžigalnikov..."

Povojno uničevalno taborišče SFRJ

Arhipelag Goli je podrobno opisal J. Jezeršek. Moj zapis se nanaša predvsem na njegovo izkušnjo.

J. Jezeršek – Sokol je bil štiri leta v partizanih. Po vojni so ga sredi leta 1947 poslali v Rim na ambasado. Imel je zelo polno in zanimivo službo do leta 1948, ko je nastal spor Tito – Stalin. Do konca leta 1949 je ostal v Rimu, potem pa odšel v Jugoslavijo. V Beogradu se je vpisal na vojaško akademijo. V tem času je imel veliko prijateljev, posebno iz krogov partije. Srečevali so se ob raznih priložnostih in skupaj debatirali o najrazličnejših problemih. Neke noči so se dotaknili tudi Informbiroja. "Naloga vsakega komunista je, da nemudoma prijavi tovariša iz lastne organizacije, za katerega bi se mu zdelo, da pomišlja o brezpogojnem zaupanju tovarišu Titu in vodstvu partije. (1)"

Tako se je začela Jezerškova kalvarija. V isti noči so v zgodnjih jutranjih urah vdrli v stanovanje agenti KOS-a in ga aretirali.

Odpeljali so ga na Banjico, v zloglasno ječo, kjer so ga zasramovali in stalno mučili. Največkrat so ga mučili ponoči; mučilni sistemi pa so daleč presegali vsa pravila človeške etike: stati vso noč v kotu z rokami na glavi; luč, ki vso noč sveti naravnost v obraz; stati ob peči in nato zunaj ležati na ledenem betonu...

V tem času so zasledovali tudi njegovo družino, uničili njihovo stanovanje, tako da je bila žena primorana živeti s pomočjo podpore občinske uprave...

Obtožnico so mu izročili v samico, potem ko je prestal noč v mučilnici. Takoj jo je podpisal. Sodni postopek je sodni senat odigral kot po predpisih in še isti dan so ga kot IB-jevca odpeljali na otok Sv. Grgura v arhipelag Goli.

Sprejem na otoku je kruto naznanjal prihodnje težko bivanje na njem. Sprejel jih je "stroj". Bil je dolg nekaj sto metrov, vsem novim pa so ga pripravili jetniki, ki so bili na otoku že od prej, se pravi "logoraši". Postavili so se v dve vrsti. Oblečeni so bili v nekakšne cape, vsi pa so kričali gesla, ki so se v množici glasov sicer mešala, a jih je bilo mogoče razumeti. Začel se je tek skozi špalir, tek za življenje. Vsak, ki je stal v vrsti, "me je neusmiljeno brcal in suval, naj bo z leve, naj bo z desne, z rokami ali z nogami (2)". Potem so ostali nekaj dni v baraki, dokler se niso rane zaceli-

le, vedno pod nečloveškim fizičnim in psihičnim pritiskom: "Glavo dole, banda!" in "Brže, banda!"

Takoj se je začelo delo, ki je bilo v glavnem namenjeno samo uničevanju človeka. Novinci so delali v izolaciji in šele pozneje so odšli iz "žice" ali ograjenega taborišča. K prevzgoji so prispevali "tragač", "kasela" in "labud". "Tragač" je "bil najmanjši in najpreprostejši. Sestavljal ga je leseni plato, na katerem sta bili pritrjeni dve letvi za nošnjo. Z njim je bilo mogoče prenašati toliko kamenja, kolikor ga je lahko naložil en sam jetnik.

"Kasela" je bila podobna naprava, le da je imela namesto platoja nekakšno korito. Na njej je bilo mogoče prenašati trikrat toliko kamenja kot na "tragaču".

"Labud" je bil največji, narejen iz dveh brun, ki sta služili za nošenje, iz debelih desk, ki so bile kot plato pribite nanje. "Na "labudu" smo tovorili kamnite bloke, ki so bili dolgi cel meter ali več. S takimi skalnimi gmotami so se mučili faraonski sužnji, ko so gradili piramide in svetišča, vendar jih niso prenašali. Kakor vem iz zgodovine, so jih premikali s pomočjo valjev in vrvi. "Labuda" je z delo na rame štiri do šest otoških taboriščnikov, kar ni bilo samo naporno, ampak predvsem nevarno. Skrbno je bilo treba paziti, da je bila teža bremena enakomerno razdeljena na vse nosače. To pa ni bilo preprosto, ker so jetniki prenašali tovor po kamnitem terenu, kjer ni bilo poti. Zlahka se je ritem korakov zmedel, breme se je nagnilo na eno stran, skala je zdrsnila z "labuda" in pokopala pod seboj enega ali tudi več nesrečnikov. Takih nezgod ni bilo malo. Druga nadloga so bili žulji na ramenih, ki so se odprli v velike rane. Te pa se niso nikoli zacelile. (3)"

Vsakemu so dodelili neusmiljenega "goniča", ki ga je poučil, kako se stvari streže. "Sicer so se pa "goniči" menjali vsak dan in so v večini primerov kar tekmovali, kdo bo prepričljiveje dokazal zvestobo partiji, kdo bo bolj grobo stopal z nami. (4)" Vse to je seveda služilo politični prevzgoji. "Vsak logoraš je bil ob prihodu na otok "banda", ko se je vključil v proces prevzgoje, je lahko dosegel štiri stopnje, kar je bilo odvisno predvsem od njegove prizadevnosti, od pripravljenosti, da revidira. Najprej je bil "bojkotirani", potem "odloženi", končno je lahko postal član kolektiva, in na-

zadnje, ko je dosegel popolno stopnjo, še aktivist. (5)"

Poleg tega pa so se odvijale tudi tako imenovane politične ure. Ob branju časopisov Borbe in politike se je zbrala vsa baraka in nato je sledila diskusija. Vsi so morali intervenirati, sicer si bil proglašen za pasivista in zato degradiran. Včasih pa je služilo za politično vzgojo tudi "čebe". "Čebe" je bila "nekakšna luknja na koncu pograda, napravljena iz starih odev. V njej se je dalo v temi sedeti ali pa ležati, vendar je onemogočala kakršnih koli stik z drugimi obsojenci. Pred luknjo je stalno stražil eden od obsojencev. Najprej sem sprejel "čebe" z zadovoljstvom. Bil sem izčrpan, pa mi je kar godilo, da mi ne bo treba hoditi na delo, da bom počival. Kmalu pa sem spoznal, v čem je muka. Kup starih odev je bila pravi eldorado za uši. Saj tudi sicer nismo bili brez njih, a so našle na trdih pogradih, v edini odeji in v revnih capah, ki smo jih nosili, kaj malo skrivališč. V luknji pa so se razmnožile in neusmiljeno napadale ponoči in čez dan, ker je bila pod odejami večna tema. Skraja sem se jih skušal braniti, a sem kmalu spoznal brezupnost takega početja. Vdal sem se v usodo in pustil, da so paraziti živeli od skromne taboriščne hrane. (6)"

Razen tega je bil na dnevnem redu raport. "V tem obdobju se je opazno povečalo število prijav za raport pri zaslisevalcu. Na raport so hodili obsojenci kakor na neke vrste spoved, na olajšanje lastne vesti ali pa na poročanje o zapažanjih pri sojetnikih. Seveda pa ni bilo mogoče poročati o vsaki malenkosti. Če so zapažanja vrednja srečanja, je prvi presodil sobni starešina. Na osnovi njegovih poročil je zaslisevalec odločal, kateri posameznik naj pride poročat tudi osebno in kdaj."

V taborišče so prihajali na obisk sami generali UDBE, torej so bile vse te grozote vladi znane.

Jeseni leta 1955 so Sokolovo enoto odposlali na Bilečo, kjer je bilo delo nekoliko lažje. Sam pa je dosegel namesto statusa "bojkotiranega" status "odloženega" in življenje se je nekoliko izboljšalo. Tam ga je obiskala tudi žena "... in spet je poteklo najinih deset minut. Nič si nisva povedala, a sva se na svoj način vendarle sporazumela o vsem. Kolikor sva mogla najti pot drug do drugega, kolikor sva se sporazumela, ko

sva se gledala vsak iz svojega sveta. (8)“

Od Bileče pa ga je čakalo zadnje potovanje v Arhipelag Goli. Delo je tudi tukaj potekalo v karnolomih in kamen so izvažali v Italijo. Na tem otoku je spoznal tudi zloglasni Objekt 101. “Življenjske razmere v njem so bile nevzdržne, skupina je bila izolirana, živeli so kot živali, ki niso niti na ogled. Vodo in hrano so jim prinašali zaporniki iz “žice”, a pod strogim nadzorstvom in samo do določenega mesta, kjer so jo morali puščati. Šele ko so odšli, so smeli ponjo jetniki iz Petrove jame, da ja z nikomer niso prišli v stik, da tudi videti niso mogli nikogar. (9)“

Nova stvar pa mu je bilo žensko taborišče. Takrat je bilo sicer opuščeno, v njem pa je našel dnevnik in spoznal je jetništvo, ki se po krutosti ni razločevalo od moškega.

Decembra leta 1955 so ga izpustili s pomembnim listkom v rokah. “Na njem je bila odtisnjena glava KPD Goli otok, izpisani so bili vsi osebni podatki, tem pa je sledilo besedilo, ki je pojasnjevalo, da je imetnik listka pomiloščen. “Neznaten kos papirja, ki pa je bil dotlej najpomembnejša listina v mojem življenju. Zagotavljala mi je prostost, nadomeščala mi je osebne dokumente, ki so mi jih vzeli ob aretaciji, in veljala je kot brezplačna vozovnica do Ljubljane. (10)“

“Koliko ljudi je trpelo v arhipelagu groze, dokler je trajala histerija politične policije, koliko jih je živelo v razmerah, ki bi ne bile primerne niti za živali, in koliko življenj je ostalo tam, ne vem. Številke nekje gotovo so, a doslej še niso bile objavljene. V nedostopnih arhivih jih drže tisti, ki so krivi ali sokrivi gorja. Pa številke niti niso najpomembnejše. Naj jih je bilo sto več ali manj. To ne spremeni velike odgovornosti za vse, kar se je toliko let dogajalo v arhipelagu Goli, za ugasla življenja, za zlomljene značaje, za uničeno prihodnost mnogih, ki so slepo verjeli v ideale svoje mladosti. (11)“

1) J. Jezeršek, ARHIPELAG GOLI, str. 19

2) isto, str. 94

3) isto, str. 99-100

4) isto, str. 100

5) isto, str. 101

6) isto, str. 120-121

7) isto, str. 132

8) isto, str. 162

9) isto, str. 200

10) isto, str. 241

11) isto, str. 181

“Paket za delo” v Italiji in “CIP” v Franciji

V teh dneh je v Italiji v teku pogajanj t.i. “Paket za delo”, ki naj bi vseboval nova določila vlade glede davčnih olajšav za podjetja, ki bi nudila dodatno število zaposlitev, fleksibilna delovna mesta itd. Sindikati so izrazili svoje pomisleke glede določenih postavk, še posebno v zvezi z minimalno “vstopno” plačo za mlade.

“Vstopna plača” predvideva dve možnosti: za mlade (nekako tja do 29-32 let) ter za brezposelne, ki so v tem položaju že dalj časa. Za slednje pa naj bi bila situacija, ki jo ta paket predvideva nekoliko slabša, saj bi jih podjetja lahko v dodatni meri (zahvaljujoč se davčni olajšavi) zaposlovala samo v t.i. “kriznih območjih”.

Paket seveda vsebuje nekaj pozitivnih točk, npr. zakonsko ureditev dela “part-time”, ter t.i. “krožnega dela” (podjetja naj bi si tako nekako “predajala” uslužbenca za določena obdobja), problem pa je v ekstremni liberalizaciji, ki jo vlada zagovarja. Sindikati ne bi imeli več take teže, splošni, bolj centralistični dogovori na področju dela iz let '92 in '93 pa bi kar naenkrat padli v vodo.

V Franciji so mladi študentje in brezposelni javno pokazali svojo voljo in se zavzeli za svoje pravice. Četudi so se javne manifestacije (v Parizu, pa tudi v Rennesu v Bretaniji in drugje) nekajkrat izrodile v nasilje in cestne spopade s policijo, so pa bile večinoma nenasilne, izredno številčne, zavzete in učinkovite, saj so francoski (in bretonski) študentje blokirali t.i. Cip (Contrat d'insertion professionnelle), katerega je predlagal Ballardur. Ballardurjeva ideja je bila v začetku sicer pozitivna (1 mlad izmed petih je v Franciji brezposelen), izvedel pa jo je na dokaj napačen način. Že dejstvo, da mladi sploh niso bili kontaktirani, da torej ni bilo nič sodelovanja med vlado in sindikati ter mladinskim svetom nasploh, dokazuje neupoštevanje potreb mladih do soodločanja v zadevah, ki se jih prav specifično tičejo (ista želja po soodločanju mladih je bila npr. v Italiji iz-

ražena med mladinskimi šolskimi manifestacijami lani). Kritike na Ballardurjev račun pa so sovpadle, poleg tega, tudi z generalno klimo nezaupanja do njega, kakršno so izrazili tudi npr. bretonski ribiči, ki so se zoperstavili želji francoske vlade po vse večji centralizaciji (t.i. “periferične okraje” vlada vse prepogosto zanemarja) in iskanju vse večjih “kupčij” na račun lokalnih proizvajalcev, ribičev, trgovcev itd., ki se seveda ne morejo zoperstaviti vse večji invaziji cenejšega tujega blaga.

Glavna sporna točka osnutka Cip je dejstvo, da le-ta predvideva avtomatično znižanje t.i. “Smic-a” (po zakonu minimalna plača; le-ta naj bi se s pogodbo Pic znižal kar za 1000 frf. in bi tako nastal t.i. “Smic-jeunes”). Sindikati seveda poudarjajo, da je predvideni nivo minimalne plače tudi nivo dohodka, ki zagotavlja obstanek, torej vlada se ga sploh ne sme dotikati.

Pic predstavlja tudi določeno mero “podplačanosti” mladih, saj bi bila za določene delovne kategorije plača zmanjšana tudi za 80%, osnutek pa predvideva v glavnem šestmesečne delovne pogodbe (nekaj je tudi enoletnih), katere so večkrat obnovljive, ne predvideva pa nobene garancije. Posredno spodbuja nekakšno striktno poklicno izobraževanje (ki se seveda finančno obnese), v katerem naj bi bila podjetja vedno bolj vključena. Seveda pa to predpostavlja tudi določeno mero razvrednotenja humanističnih ved.

Dosedanje manifestacije v Franciji so blokirale ta osnutek, hvala tudi izredno zavzetemu in strnjnemu sindikatu francoskih študentov.

V Italiji se še ni podrobneje odločalo o natančnih določilih glede premostitve mladinske brezposelnosti, poleg uvodnih novih določil za podjetja. Upamo, da bodo osnutki sad res plodnega sodelovanja vlade tudi s sindikati in z mladinskim svetom, ne pa samo pogajanja med vlado in industriji.

Vida Valenčič